

Jordi Puntí

Visat núm. 13
(abril 2012)
por Anna Díaz

Jordi Puntí va néixer el 1967 a Manlleu, però la vida l'ha dut a llocs tan diversos com ara Nova York, París, Copenhaguen, Londres o Munic. Aquesta inquietud seva no és només una qüestió geogràfica, sinó que sembla estendre's per tot el que fa.

Jordi Puntí és un home inquiet. Ha conegut el món editorial català des de dins, treballant per Edicions 62, Columna o Quaderns Crema. Ha fet de traductor de textos literaris de Paul Auster o Amélie Nothomb, entre d'altres, i ha dirigit, amb Jordi Cerdà i Eduard Vilella, la col·lecció de poesia medieval «La flor inversa», explotant, així, la seva vessant de filòleg romànic, tot i que també es permet una imatge més relaxada amb les seves publicacions dins el col·lectiu literari dels Germans Miranda. Puntí també és col·laborador del diari *El País* i de l'emissora RAC-1, i és una cara relativament coneguda als mitjans, amb algunes aparicions a la televisió.

Però la seva feina més visible són les seves publicacions literàries. Fins ara ens n'ha regalat quatre, dos llibres de narracions curtes, *Pell d'armadillo* (1998) i *Animals tristos* (2002) —dut al cinema per Ventura Pons amb el títol *Animals ferits*—, i dues novel·les, *Maletes perdudes* (2010) i *Els castellans* (2011). Tot i que amb diferències notables d'estil i temes, tots els seus llibres coincideixen a ser peces d'una acurada tècnica narrativa alhora que plaents per al lector que només demana una història per llegir. Jordi Puntí construeix catedrals on tothom hi és benvingut.

Pell d'armadillo és un llibre de relats curts amb persones ben normals com a protagonistes, malgrat que algunes de les coses que els passen no ho semblin tant. Tal i com aclareix un dels personatges, «no cal dur una vida apassionant i plena d'aventures perquè germinin els secrets, ni tampoc cal esperar que les persones intriguin a cada cantonada i es facin senyals en clau per comunicar-se: n'hi ha prou d'observar un moment de la vida diària d'una persona qualsevol —al dispensari, al gimnàs, o passejant pel barri— per comprendre que rere aquell gest despreocupat i automàtic, aquella respiració compassada o aquella mirada fixa hi batega alguna cosa desconeguda i atractiva». En el relat curt, un punt asèptic, periodístic però burleta de *Pell d'armadillo*, s'hi troben traces d'una inspiració monzoniana que anirà diluint-se a mesura que publiqui noves obres.

A *Animals tristos* Puntí segueix amb el format del relat curt, aquesta vegada amb la innovació de connectar-los els uns amb els altres; s'hi intercalen històries amb personatges compartits i perspectives diverses, totes amb la mateixa malenconia. Sembla que Jordi Puntí vulgui demostrar-nos-hi que l'espècie humana no és de fiar; s'hi repeteixen els personatges que enganyen o són enganyats, que per sortir-se'n no veuen sinó la soledat resignada o bé entrar en aquest joc de màscares com les úniques possibilitats de sobreviure.

Vuit anys després, apareix *Maletes perdudes*, la seva primera novel·la, amb tots els ingredients per convertir-se en allò que els anglesos en diuen un *page-turner*. L'espera ha valgut la pena i la novel·la presenta una trama acurada en què fets i personatges es relacionen de manera fluida. L'argument parteix d'un orfe que es dedica a les mudances transeuropees, i a més d'un amor a cada port hi deixa també quatre fills convençuts de ser fills únics, fins que, un cop desaparegut el seu pare, es coneixen entre ells i decideixen investigar-lo. La idea és certament enrevessada, però Puntí aconsegueix que el lector deixi de banda qualsevol lògica, s'empassi la història i frueixi de la lectura sense fer massa preguntes.

Només un any més tard publica *Els castellans*, on Puntí recupera l'arribada de la immigració a Catalunya procedent d'altres punts de la Península, i l'explica des del record, tal i com la van viure uns nens del seu poble natal, Manlleu, amb els noms oportunament canviats. És destacable l'òptica amb què s'aborda la història; no són els nens andalusos o extremenys de qui se'ns parla, sinó dels nens autòctons que miren amb recel i prejudicis, fins i tot amb enveja, aquells nouvinguts. És un petit estudi sociocultural que contràriament al que se sol fer, no ha evitat veure la biga a l'ull d'un mateix, sinó més aviat assenyalar-la. Una actitud a aplaudir en aquest nostre país on encara no s'han acabat de fer les paus; i que *xarnego* —potser igual que *moro*— continua sent una paraula que es procura no dir gaire, però que es pensa molt sovint.

Potser a ningú li agrada escoltar històries completament felices. Penso que Jordi Puntí hi estaria d'acord, ell és l'escriptor de les imperfeccions, desastres, pèrdues i nostàlgies quotidianes que no volen llepar-se les ferides, sinó acceptar que el nostre pas per aquest món té alts i baixos, a pesar dels quals cal tirar endavant. Puntí ens acaba mostrant, malgrat tot, un món que rutlla, que té petits misteris i alguns de grans, i ens fa mirar-nos-el des d'un racó, sense que puguem jutjar severament cap dels personatges: els personatges de *Pell d'armadillo* ens fan esbossar un mig somriure de compassió davant les corrents i anodines desgràcies que afronten amb actituds originals. Les banyes d'*Animals tristos* resulten tan normalitzades que, malgrat provocar una certa estupefacció inicial per la tranquil·litat amb què els personatges les executen, més aviat ens acaben fent pensar si nosaltres en som víctima més que no pas en criticar-les. La picaresca de *Maletes perdudes*, amb uns paquets tant extraviats com els fills del camioner, les històries dels treballadors de l'empresa de mudances i la resta de la comparsa de la novel·la ens fan viatjar per Europa —com ho ha fet el mateix Puntí—, aconseguint que ens fem nostra la recerca i també el record, i que simpatitzem amb l'adúlter, que malgrat una actitud vital poc honesta genera un retrobament de germans entranyable. Tot i que *Maletes perdudes* compara el decorat de l'Espanya franquista amb la radiant Europa, és a *Els castellans* que Jordi Puntí ens posa una instantània del tardofranquisme davant els ulls, i en repassa cada centímetre per fer-nos recordar una història que és la nostra, la de la convivència entre catalans i «castellans», que encara deixa rastre avui en dia. Ho fa sense massa sucre, sense voler retocar els fets; amb una mica de crítica i una mica de nostàlgia. La justa.

Jordi Puntí, així com la generació d'escriptors en què s'inscriu, té el valor de treure la pols a la literatura catalana. Fins no fa gaire la literatura catalana, per a molts, semblava no haver tingut gaire novetats durant molt de temps; i en ser estudiada a l'escola semblava estroncar-se, amb una mica de sort, cap als anys setanta. Els lectors tenien poques figures de les nostres lletres més actuals a triar, i per Sant Jordi es venien, bàsicament, *best sellers* forans. La literatura de Puntí és diversa i, alhora, germana. Mostra una progressió tranquil·la però evident: de la història universal amb poca concreció, d'una llargada poètica que ratlla el proverbi, la faula, i a vegades l'acotació teatral, a una narrativa extensiva, que s'atura més en els detalls i que deixa al lector seguir el fil de la història, guarnit profusament però sense fer la narració feixuga. Els seus llibres són de lectura fluida, agraïda, però ben rica.